

‘ಯಾದವಾಯ ಮಾಧವಾಯ ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ! ಹರಿಹರಯೇ ನಮಃ ಕೃಷ್ಣಯಾದವಾಯ ನಮಃ ||’ ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಕೂರರ ದೇಹಕ್ಕೆ ತುಂಬ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಧಗಧಗನೆ ಉರಿಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ, ತಾಕೂರರಿಗೆ ಸಮಾಧಿ ಯಾಗಿತ್ತು. ಸಮಾಧಿಭಂಗ ಮಾಡಲು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಹೇಳಿದಂತೆ ತುಪ್ಪ ವನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗಿತ್ತು. ಬೆನ್ನಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ತುಪ್ಪ ಸವರುತ್ತಿದ್ದ. ನನ್ನ ಮೊಣಕೈಯಿಂದ ತುಪ್ಪ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.’

ಶಿಷ್ಯ: ನಿಮಗೆ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಾಕೂರರೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ? ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ೧೨ ಜನರ ಪೈಕಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಮಹಾರಾಜ್: ಹೌದು, ನನಗೆ ಅವರೇ ಕಾಷಾಯವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಬರಿಯ ವಿರಜಾಹೋಮ ಮಾಡಿ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು- ಇದು ಬಹಳ ನಂತರ. ಕಾಷಾಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಾಕೂರರು ಹೇಳಿದರು, ‘ನಿನಗೆ (ಸನ್ಯಾಸ) ಸಾಧ್ಯ - ಪತನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ’ ಅಂತ. ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಈ ಜೀವನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆದಿದೆ. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೇನಿದೆ ಗೊತ್ತೆ? ಹಿರಿಯ ಗೋಪಾಲ ದಾದಾ (ಸ್ವಾಮಿ ಅದ್ವೈತಾನಂದರು) ಕಾಶೀಪುರದಲ್ಲಿ ೧೨ ಜತೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಕಾಷಾಯ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿಸಿ ತಂದು ತಾಕೂರರಿಗೆ, ‘ಗಂಗಾಸಾಗರಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ತಾಕೂರರೆಂದರು, ‘ನೀನು ಬೇರೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ? ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧುಗಳಿದ್ದಾರೆ.’ ಹೀಗೆಂದ ಅವರು ಆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಒಂದನ್ನು ಗಿರೀಶಬಾಬುವಿಗೋಸ್ಕರ ತೆಗೆದಿ ಟ್ತರು. ನಮಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಾವು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಆಗ ತೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವರಹಾನಗರದ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ? ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನಿಗೆ ೧೨ ಜನ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಾಕೂರರಿಗೂ ಅಷ್ಟು ಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರು ಇರಬೇಕು. ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಆಗದು, ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ನಡೆಯದು.

ನಡುನಡುವೆ ಬಾಬಾಗೆ ಭಕ್ತ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಬೇಕಿತ್ತು. ಮೊದಲನೆಯ ಪತ್ರದ ಲೇಖಕ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ: ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಉಪದೇಶ ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಾಬಾ, “ಅವನ ವೈರಾಗ್ಯ, ಮತ್ತೊಂದು ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು. ನಿಜವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಉದಯಿಸಿದರೆ ಯಾರಾ ದರೂ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾರೇನು? ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾರೆ. ತಾಕೂರರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರೈತನ ಕತೆ ಗೊತ್ತು ತಾನೆ? ವೈರಾಗ್ಯ ಉಂಟಾದಾಗ ಹೆಗಲಿಗೆ ರುಮಾಲು ಹಾಕಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು, ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಂಸಾರತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದನೆಂದು. ಆಗ ರೈತನೆಂದ, ‘ಹುಚ್ಚಿ, ಯಾರಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಅವನು ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೇನು?’ ಹೀಗೆಂದ ರೈತ ಗೃಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ. ಇವನು (ಪತ್ರ ಬರೆದವ) ಸುಮ್ಮನೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

ಫೆಬ್ರವರಿ 2015

ರೈತನೊಬ್ಬ ರಾತ್ರಿ, ಕನಸನ್ನು ಕಂಡ - ಅವನಿಗೆ ಏಳು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರಂತೆ. ಎಚ್ಚರವಾದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಅದೇದಿನ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಬ್ಬ ಮಗ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದ. ಯಾರಿಗಾಗಿ ಅಳಬೇಕು? ಈ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿಗಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಆ ಏಳುಜನ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿಯೇ? ಸ್ವಪ್ನ ಸತ್ಯವೋ, ಅಥವಾ ಜಾಗ್ರತ್ ಸತ್ಯವೋ? ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಏಳುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಿಥ್ಯೆಯಾದರೆ, ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯ ಒಬ್ಬ ಮಗನೂ ಮಿಥ್ಯೆಯೇ. ಇದನ್ನು ಯೋಚಿಸು ತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿ, ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ: ಮದುವೆಯಾಗುವುದೆ? ಬೇಡವೆ? “ಅಯ್ಯಾ! ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ - ನೀನು ವಿವಾಹವಾಗು! ‘ತಾಯಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ಅಣ್ಣ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ’ - ಇವನಿಗೆ ಒಂದು ಚೂರೂ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೇನಿದೆ? ನಾನು ಬೇಡ ಎಂದರೆ ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗಲಾರನೆ?”

ತಾಕೂರರ ಜಯಂತಿ ಉತ್ಸವ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ಸವವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನೆರವೇರುವುದೆಂದು ಬಾಬಾ ಸರ್ವದಾ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸು- ಗೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಲಿ? ತಾಕೂರರು ಸಂತೋಷದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ, ‘ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನು ಕೊಂಡುಕೋ’ ಎಂದಂ ತಿತ್ತು. ನಿಜ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಮೊದಲಿಗೆ, ‘ನಾನೇ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಭಾವಿಸು ತ್ತಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ನಾನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ - ಸ್ವಲ್ಪ soliloquy (ಸ್ವಗತ ಮಾತು) ಎಂಬಂತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ, ತಾಕೂರರೇ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

“ತಾಕೂರರನ್ನು ನಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹಾಗು ಮಹಾರಾಜ್ (ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು)ರನ್ನು ನಡು ನಡುವೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಗಾಢವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸು ತ್ತೇನೋ ಆಗ (ತಾಕೂರರನ್ನು) ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಮಂಗಳಾರತಿಯ ವಿಚಾರ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ‘ಅದನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವುದು? ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು?’ ಎಂದೆಲ್ಲ. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತಾಕೂರರು ಬಂದು ಹೇಳಿದರು, ‘ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಅಗರಬತ್ತಿ ಹಚ್ಚಿದರೂ ಸಾಕು’ ಅಂತ.

“ತಾಕೂರರ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಿದೆ - ಅದೇ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರರ ಕೋಣೆ, ಮಂಚ ಎಲ್ಲವೂ. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾ ದದ್ದನ್ನು ಅವರೇ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನೋಡಿದೆಯಲ್ಲ, ಇಂದು ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಈ ರೀತಿ ಎಂದೂ ಆಗದು ಅಂತ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡಿದೆ - ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು! ಎಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಸಿಹಿತಿಂಡಿಗಳು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.”

✱

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಭಾರತದ ಆರ್ಷೇಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವರು ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಭೌತಿಕ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ಆ ಸಮಾಜದ ಜನರ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ, ಉನ್ನತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ - ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಇತರ ಶಿಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಬರೆದು ತಿಳಿಸಲು ಹಿಂದೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಬೋಧನೆಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಕೋಪ ಅಥವಾ ಬೇಸರವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಆತಂಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಗೃಹಸ್ಥ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಗಿರೀಶ್ ಘೋಷರು ಬೇಲೂರು ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಗಳೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ನಾನು ಓದಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಗಿರೀಶ್ ಘೋಷರು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಟರು, ನಿರ್ಮಾಪಕರು, ನಾಟಕರಂಗದ ನಿರ್ವಾಹಕರು ಮತ್ತು

ನಾಟಕ ರಚನಕಾರರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅವರನ್ನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಕೆಲವು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಶಿಷ್ಯರು, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರೇನೋ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಗಿರೀಶರು, “ಇಲ್ಲ, ಅವರು ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವರು. ‘ಆವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗಾಗಿ ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕೊಡುವೆ. ಇದೇ ಕ್ಷಣ ಕೊಡುವೆ!’ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಅಂತಹ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ” ಎಂದು ಬರೆದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಇತರ ಶಿಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅನುಮಾನ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಿದವರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡರು ಎಂದು ನನಗನಿಸುವುದು. ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರನೊಂದಿಗೆ ತಮಗಿದ್ದ ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದು ಇತ್ತು, ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ೧೮೯೭ರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಅವರು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಇಂತಹ ದಿನ ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಬರುವರು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ವಾಗತ ಸಮಾರಂಭ ಇರುವುದು ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ನಾನು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಅವರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಶ್ರೀಶಾರದಾದೇವಿಯವರನ್ನು ನೋಡಲು ಜಯರಾಮ ಬಾಟಿಗೆ ಹೋದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರನ್ನು ನೋಡುವ ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು; ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಾಂಶವೆಂದರೆ, ಅವರು ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಐದಾರು ದಿನಗಳಾದ ನಂತರವೇ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಅವರು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ಅವರು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರೋ ಅವು ಯಾವುವೂ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಭಾಯಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇನ್ನೂ ಒಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನೀವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು

ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿನೋಡಿ. ಅವರಂತಹ ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸಿನವರು ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಾಣಲಾರಿರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಿರುವವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಯುಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬಹುದು, ನಮ್ಮ ಪೀಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು, ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗಳು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರದ ಐನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುವು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಆಗ ಒಂದು ವಿಷಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಕಾಲವಾಗುವ ಮುನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತೋರಿದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. “ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ” ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದವಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ವಿಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಂದೂ ಆಗದು ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸಾಧನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾಕೃರಾಗಿದ್ದರು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವೀರರಾಗಿದ್ದರು; ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಲೋಚನೆಗಳಿದ್ದವು, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮಾರ್ಗಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಆದೇಶವನ್ನೇ ಪಾಲಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೇಕಾದುದೆಂದರೆ - ಅಹಂಕಾರತೂನ್ಯತೆ.

ಅವು ಉತ್ಸಾಹಭರಿತವಾದ ದಿನಗಳು. ಹೊಸಬರು ಸಂಘವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಮೈಲಿ ದೂರವಿದ್ದ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಭಾರತದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲವೂ ಅವರ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ನಿಯೋಜಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ ಕಾರಣ, ಅವರ ಮಾತು ನೇರವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ತಾವು ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಬದುಕಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಚಹರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಸರ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಸೋದರ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ತರಪೇತು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದಾಗ ಅವರನ್ನು ಕಠಿಣವಾಗಿ ದೂಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಮಹಾನ್ ಶಿಷ್ಯರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಂದ ಪಡೆದಂತಹ ಕಠಿಣ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಂದಲೇ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಗುಣಗಳ ಅದ್ಭುತ ಸಂಮಿಶ್ರಣವಿತ್ತು. ಅತ್ಯಂತ ಕಠೋರವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವಂತೆ

ಬಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. (ಬಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶೈಲಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಅಂತಹ ಪದಗಳು, ಪದಪುಂಜಗಳು ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವು ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನಾಟುತ್ತಿದ್ದವು.) ಅವರ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಣವೆಂದರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಭಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಪ್ರೀತಿ ದುರ್ಲಭ ಮತ್ತು ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಿಂದ ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ನಂತರ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ತಪ್ಪು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅವರಿಗೆ ಕಠಿಣವಾದ ತರಪೇತಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಪೂಜೆಯಾದ ನಂತರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಬಳಿ ಬಂದು ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು, “ಸೋದರ, ಇಂದು ನೀನು ಹೇಗಿರುವೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಆರೋಗ್ಯ ಏನೇನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ, “ಓ, ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಈಗ ಬಂದೆಯಾ! ನಾನು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೀನು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ! ಇರಲಿ, ಈ ಬೀಸಣಿಗೆಯನ್ನು ತಗೊ, ನನಗೆ ಬೀಸು” ಎಂದರು. ಆಗ ಬಹಳ ಸೆರೆ ಇತ್ತು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಯವರಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಂತಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಬೀಸಣಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಾಳಿ ಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರು ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. “ನೀನು ದಣಿದಿರಬೇಕು, ಹೋಗಿ ಮಲಗು” ಎಂದು ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಗಾಳಿ ಹಾಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂಜಾನೆ ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡಿ, “ಹೋಗು; ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗು” ಎಂದರು. ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರಿಗೆ ಬೇಲೂರುಮಠದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸೇರಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು ಅವರ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಯಾವುದೇ ಗೊಣಗಾಟವಿಲ್ಲ, ದೂರಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇಜಾರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಗಮನಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರೇ ಒಬ್ಬರು ಮಹಾಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೂ ಅವರು ವಿಧೇಯ ಶಿಷ್ಯನಂತೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹಿರಿಮೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ; ದರ್ಶನ, ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳಿಂದಲ್ಲ. ಇಂತಹ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥಭಾವದ, ನಿಷ್ಠೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ನಾವು ಪಡೆದ ಆಸ್ತಿಯೇ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತು.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ - ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು, ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು, ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು, ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವಾನಂದರು, ಸ್ವಾಮಿ ಶಾರದಾನಂದರು - ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಂದ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ಶುಚಿಭೂತರಾಗಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಎರಡು ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಿಯಮ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಹಿರಿಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇಂತಹ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವಾನಂದರು ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹೇಳಿದರು, “ಸರಿ, ನೀನು ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಿರಿಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.” ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವಾನಂದರು ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ವಿಧಿಸಿದಂತೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಅವರು ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ, ತಮ್ಮ ದೇಹ ಸಹಕರಿಸುವವರೆಗೂ, ತಾವು ನಿಸ್ಸಹಾಯಕರಾಗುವವರೆಗೂ ಪಾಲಿಸಿದರು. ಇರಲಿ, ನಾನೀಗ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರನ್ನು ಕುರಿತು.

ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು, ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು. ಬಹುಶಃ ಅವರು ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಹಗಲು ಯಾರೂ ನಿದ್ರಿಸಬಾರದೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ನಿದ್ರಿಸಿದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಅವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. “ಹೋಗು. ಅವನನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎಳೆದು ಹಾಕು. ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆ” ಎಂದರು. ಶಿಷ್ಯನು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದನು. “ಇದೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ನಿಲ್ಲಿಸು! ನಿಲ್ಲಿಸು!” ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಕಿರುಚಿದರು. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಯನು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಅವನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಪ್ರೇಮಾನಂದರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರು. ಆಗ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಬೇಲೂರು ಮಠದ ಎರಡನೆ ಅಂತಸ್ತಿನ ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರೇಮಾನಂದರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅವರನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, “ತಮ್ಮಾ, ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣದಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎಳೆದು ಹಾಕುವಂತೆ ಹೇಳಿದೆ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ.” ಎಂದು

ಹೇಳುತ್ತ ಆಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತ, “ಅಣ್ಣಾ, ಅಳಬೇಡ. ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸರಿ” ಎಂದರು.

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದರಲ್ಲ, ಆ ಘಟನೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ನೆನಪಿಸಬೇಕು. ನೋಡಿ, ಅದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿದ್ದರೂ, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಮೇಲೆ ಆಳವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಗೌರವಗಳು ಇದ್ದುವು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು, “ನೀವು ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಿರಾ? ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.”

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೊಂದು, ಬಾಹ್ಯಪೂಜೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದುದು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಮಂದಿರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಜೆಯ ಆರತಿಗೆ ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಕಾಲವಿತ್ತು. ಕಿರಿಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಗ ಇರಬೇಕಿತ್ತು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವರು ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣ ಆರತಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿವಸ ಈ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, “ಬಾಬುರಾಮ್, ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೀಯಾ? ಈ ಹುಡುಗರು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರು ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆಯಾ? ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಬೇಡ! ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತ ನೀನು ಉತ್ತಮನಾಗುವೆ.” ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದೆಂದೂ ಅನುಭವಿಸದಂತಹ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿತೆಂದು ಅವರೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

ಇಂತಹ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ನಾಟಕೀಯವಾದ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಒಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಕಿರಿಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದು, ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ. ಅವರು ಏನನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಡಿಯಾರದ ಪ್ರಕಾರ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಾಗಿ ಸಂಜೆಯ ಆರತಿಯ